

# Kvalitatīvas **SĒKLAS** un **STĀDĀMĀ MATERIĀLA** izvēle



FOTO: VALDIS SEMJONOVIS

**Pavasaris lauksaimniekam atnāk ar kārtējo izvēli – ko sēt savos laukos, lai rudenī varētu iegūt labu ražu. Labas ražas pamats ir sēkla, un svarīgi būt pārliecinātam par izvēlēta sēklas materiāla kvalitāti.**

## INESE NICMANE,

VAAD Sēklu kontroles departamenta sēklu sertifikācijas un šķirņu aizsardzības nodaļas referente

Sēklu sertifikācijas process notiek Valsts Augu aizsardzības dienesta (VAAD) Sēklu kontroles departamenta uzraudzībā. Visi sēkludzētāji, sēklu sagatavotāji, saņotāji un sēklu tirgotāji, kas Latvijā tirgo sēklu sēkludzēšanai, ir reģistrēti Sēkludzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā.

## Sēklu sertifikācijas process

Ar ko atšķiras sertificēts sēklas materiāls no nesertificēta sēklas materiāla? Galvenokārt jau ar garantētu šķirni un kvalitāti. Ja izvēlaties sertificētu sēklas materiālu, varat būt droši, ka laukos augs tieši tā šķirne, kas minēta iegādātā sēklas materiāla pavaddokumentos, un ka tā būs tieši ar tādām raksturīpašībām, kas atbilst konkrētās šķirnes aprakstam. Jāpiebilst, ka sēklu var sertificēt, ja tās šķirne ir iekļauta Latvijas augu šķirņu katalogā vai kādā no Eiropas Savienības kopējiem šķirņu katalogiem.

Lai sēklas materiālu sertificētu, tas tiek uzraudzīts no brīža, kad šķirnes selekcionārs to ir nodevis pavairošanai. Laukam jābūt atbilstošam sēkludzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumu prasībām. Dienesta inspektori pārbauda katru sēklu lauku, pārliecinoties, vai šķirnes identitāte, šķirnes tīrība ir atbilstoša, vai citu sugu, nezāļu, slimību piemaisījumi ir pieļau-

jamajās robežās. Paralēli sēklu lauku apskatēm atsevišķos nelielos izmēģinājuma laucīņos lauka pēcpārbaudē katrai iesētajai sēklu partijai tiek pārbaudīta šķirnes identitāte un šķirnes tīrība, nosakot šķirnei netipiskos augus. Pēc ražas novākšanas un sēklu sagatavošanas procesa no sagatavotajām sēklu partijām dienesta inspektori paņem sēklu paraugus sēklu kvalitātes pārbaudei laboratorijā. Latvijā tādas ir četras – Rīgā, Valmierā, Bauskā un Saldū. Laboratorijās tiek pārbaudīta sēklas kvalitāte – analītiskā sēklu tīrība, citu augu sēklu piejaukums, labībām sklerociju un cieto melnplauku piejaukums, 1000 sēklu masa, mitruma daudzums %, noliktavas kaitēļu klātbūtne un sēklu dīgspēja, dzīvotspēja. Iegūtie rezultāti tiek vērtēti atbilstoši sēkludzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumu prasībām, un tikai tad sēklas partijai tiek izsniegts sēklas sertifikāts.

2014. gadā sēkludzēšanas sējumu lauku apskates veiktas vairāk nekā 9700 ha platībā, neskatoties uz ziemājiem nelabvēlīgajiem laika apstākļiem pagājušajā ziemā, kopējo sēklu lauku

platību samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir tikai par vienu procentu. 99,6% no pieteiktajiem sēklu laukiem atzīti par atbilstošiem sēkludzēšanas prasībām. Galvenie noraidīšanas iemesli – šķirnei neatbilstošu augu skaits (citu šķirņu piejaukums), neatbilstība šķirnes identitātei un ar melnkāju slimu augu skaits kartupeļiem. 2014. gads īpaši kritisks bija ziemāju labībām, to platība aizņēma tikai 1728 ha, samazinājums attiecībā pret iepriekšējo gadu – 55%. Savukārt sēklas kartupeļu stādījumu platības palielinājās par 42% un sasniedza 360 ha. Latvijā jau vairākus gadus netiek sagatavots sertificēts sēklas materiāls eļļas augiem un šķiedraugiem, dārzeņiem un bietēm.

2014. gadā šķirnes identitātes un šķirnes tīrības izvērtēšana lauka pēcpārbaudē veikta 195 ziemāju labību sēklu partijām, 249 vasarāju labību sēklu partijām un 148 lopbarības augu sēklu partijām.

Visās laboratorijās kopā izanalizēti 6380 paraugi, no tiem ceturtdaļa jeb 1517 ir sertifikācijas sēklu paraugi. Laboratorijās tiek pārbaudīta sēklu kvalitāte

## Sēklu iesaiņojuma etiķetes krāsas

Sēklu kategorija		Krāsa	Sugu grupas
Pirmsbāzes sēkla	PB	Balta ar violetu svītru	Visām sugām
Bāzes sēkla	B	Balta	Visām sugām
Sertificēta sēkla	C	Zila	Labības, lopbarības augi, kartupeļi, eļļas augi un šķiedraugi, dārzeņi, bietes
	C1	Zila	Kartupeļi
	C2	Sarkana	Labības, lopbarības augi, eļļas augi un šķiedraugi
	C2	Sarkana	Labības, lopbarības augi, eļļas augi un šķiedraugi
Komersēkla	K	Brūna	Lopbarības augi
Sēklas ar pazeminātiem kvalitātes rādītājiem vai pazeminātām prasībām		Brūna	Labības, kartupeļi, bietes
Sēklu maisījumi		Zaļa	Labības, lopbarības augi
Sēklas, kas nav līdz galam sertificētas		Pelēka	Labības, lopbarības augi, eļļas augi un šķiedraugi, dārzeņi, bietes
Standartsēklas	ST	Tumši dzeltena	Dārzeņi
Katalogam pieteiktās, bet vēl neiekļautās šķirnes		Oranža	Labības, lopbarības augi, kartupeļi, dārzeņi, eļļas augi



arī pašu saimnieku ienestajiem sēklu paraugiem, tādi ir bijuši vairāk nekā 4600. Katru gadu sēklu kontroles laboratorijas veic vairāk nekā 21 tūkstoši dažādu sēklu kvalitātes noteikšanas analīžu.

### Par sēklas materiāla tirdzniecību

Kā pārliecināties, ka iegādātais sēklas materiāls ir *ista manta*? Visam sertificētas sēklas materiālam ir vienādi saņošanas un marķējuma nosacījumi. Pirmkārt, tas ir saņots slēgtā saņojumā ar pievienotu oficiālu etiķeti, kas var būt piešujama, uzlīmējama vai ar auklas caurumu, atsevišķos gadījumos tā var būt arī uzdrukāta uz saņojuma. Etiķetei ir jābūt piestiprinātai tā, lai iesaiņojumu nevarētu atvērt bez redzamām bojājumu pazīmēm. Sēklu iesaiņojuma oficiālās etiķetes ir pats galvenais sēklu kvalitāti apliecinošais dokuments, pēc kura var uzzināt visu svarīgāko informāciju par konkrēto sēklu partiju. Turklāt svarīgākā informācija ir vienota visās ES valstīs. Uz saņojuma etiķetes būs informācija gan par pašu sēklu partiju, gan par sertificētājinstytuciju un izcelsmes valsti, saņošanas mēnesi un gadu, gan sēklas materiāla apstrādi ar biopreparātiem, augu aizsardzības līdzekļiem vai ķīmikālijām. Pēc etiķetes krāsas ļoti viegli atpazīt, kādas kategorijas sēklas materiāls atrodas konkrētajā saņojumā, jo tā ir atšķirīga katrai sēklu kategorijai.

Otrs apliecinājums, ka iegādātais sēklas materiāls ir sertificēts, ir sēklu sertifikāts, ko pēc pircēja pieprasījuma izsniedz tirgotājs, kas tirgo Latvijā sertificētas sēklas.

Arī tad, ja iegādātas citas ES valstis sertificētas sēklas, galvenais dokuments ir saņojuma etiķete, ko vienmēr vēlams saglabāt, lai būtu pierādījums neskaidrību gadījumos. Papildus, iegādājoties labību sēklas materiālu, kas nav sagatavots Latvijā, vēlams pieprasīt attiecīgās valsts izdotu dokumentu, kas apliecinātu, ka šajā labību sēklu partijā nav

konstatēti vējauzas (*Avena fatua*) piemaisījumi.

Latvijā sagatavotam sēklas materiālam 2014. gadā etiķetes izsniegtas 1023 sēklu partijām, kopā nedaudz vairāk kā 82 tūkstoši etiķešu, no tām trešā daļa jeb vairāk nekā 28 tūkstoši ir augu pases kartupeļiem.

### Kvalitatīvas sēklas nozīme integrētajā augu aizsardzībā

Arī integrētā augu aizsardzība, kuras viens no pamatelementiem ir profilaktiskie kaitīgo organismu ierobežošanas pasākumi, kvalitatīvas sēklas vai stādāmā materiāla izmantošanu izceļ kā vienu no būtiskākajiem. Jo īpaši sertificēta sēkla garantē šķirnes tīrību, kas jau ir pamats augstai ražai. Viendabīgs šķirnes sējums nodrošina vienlaicīgu visu augu attīstību un nogatavošanos, kas būtiski atvieglo sējumu kopšanu un ražas novākšanu.

Kvalitatīva sēklas un stādāmā materiāla izmantošana samazina iespēju kaitīgo organismu (slimības, kaitēkļi, nezāles) izplatībai. Ar sēklas materiāla palīdzību var izplatīties šādas slimības: graudaugiem – lapu plankumainības, pundurainā melnplauka, melnie graudi, vārpu fuzarioze, lauka pupām – pupu koncentriskā plankumainība, zirņiem – zirņu gaišplankumu un tumšplankumu iedegas, kartupeļiem – lakstu puve, lapu sausplankumainība, melnais un sudrabetais kraupis, kartupeļu melnkāja, fuzariālā puve. Pupām un zirņiem ar invadētu sēklu var izplatīties sēklgrauzis.

Ar nekvalitatīvi attīrītu graudaugu sēklu var izplatīties tādas bistamas nezāles kā rudzūsmilga, vējauza, lāčuza. Profesionālie dārzu audzētāji sēklas materiālu pārsvarā iegādājas no zināmiem un uzticamiem sēklu piegādātājiem, tāpēc slimību izplatība ar sēklas materiālu ir maz iespējama.

Arī augļu un ogu dārzu ierīkotājiem par slimību izplatību nevajadzētu uztraukties, ja stādāmo materiālu iegādājas VAAD reģistrētās kokaudzētāvas. **a**

# Baltic Agro

## SĒKLU PIEDĀVĀJUMS 2015. GADA PAVASARA SEZONAI

Sēklas  
izcilam  
rezultātam



### VASARAS KVIEŠI

- **HAMLET** – augstas ražas un izcila kvalitāte, E grupa.
- **ARABELLA** – augstākas ražas arī zemākas produktivitātes augsnēs, A grupa.
- **GRANNY** – akotaina vasaras kviešu šķirne ar stabilām ražām, A grupa.

### VASARAS MIEŽI

- **PROPINO** – augstāzīga iesala miežu šķirne.
- **PUBLICAN** – pielāgoties spējīga iesala miežu šķirne.
- **IRON** – intensīva tipa lopbarības miežu šķirne.

### PĀKŠAUGI

- **LAUKA PUPAS** – FUEGO, JULIA.
- **ZIRŅI** – CASABLANCA.

### VASARAS RAPŠI

Augstāzība apvienojumā ar dažādiem veģetācijas periodiem

- **LĪNIJŠKIRNES:** Stella, Clipper, Larissa.
- **HIBRĪDŠKIRNES:** Achat, Kaliber, Trapper.

### KUKURŪZA

Latvijā pārbaudīti un uzticami kukurūzas hibrīdi no FAO 180 līdz FAO 230

### ZĀLĀJI

Zālāju sēklas un speciālistu izveidoti zālāju sēklu maisījumi dažādiem izmantošanas veidiem

### TIRDZNICĪBAS PĀRSTĀVJI REĢIONOS

Zemgale – 26132766, 29170001, 29351732, 25749575  
Kurzeme – 29446285, 26522544, 29189060, 26191521, 2913461  
Latgale – 29443373, 26665576  
Vidzeme – 29181813, 29263232, 25749577

[www.balticagro.lv](http://www.balticagro.lv)